

TEKST: LATIFA VAN HEERDE | FOTO'S: TON VAN VLIET

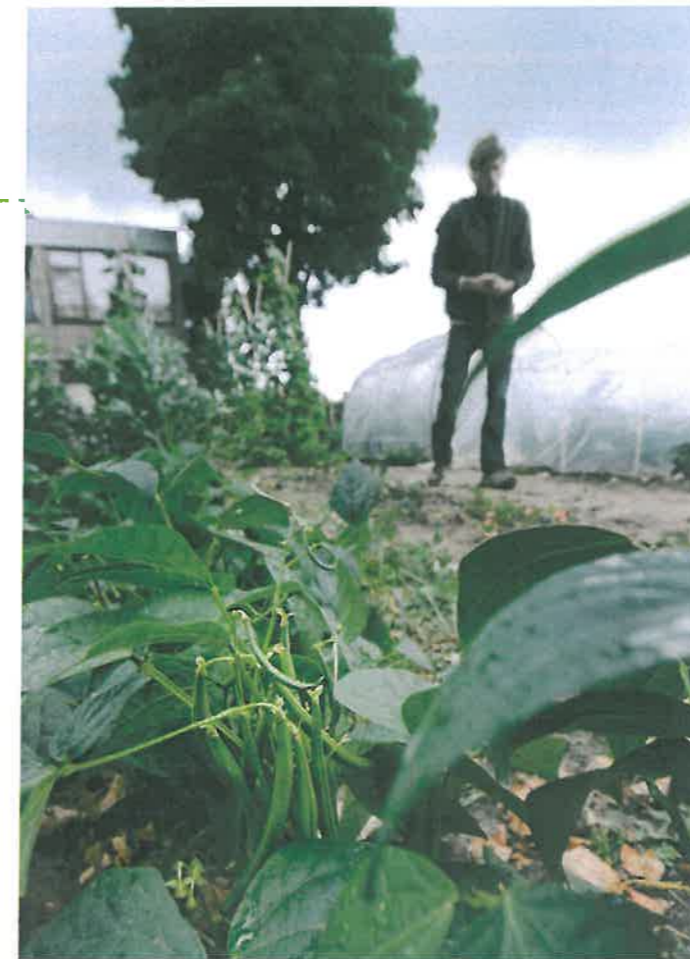
SAMEN SCHOFFELEN VOOR EEN PRETTIGE BUURT

MOESTUINEN, JE ZIET ZE STEEDS VAKER MIDDEN IN WOONWIJKEN. CORPORATIES ZETTEN ZE IN OM DE SOCIALE COHESIE TE BEVORDEREN. EN DAT WERKT, BLIJKT UIT HUN ERVARINGEN. BUURTBEWONERS DELEN DE OOGST EN ER ONTSTAAN VRIENDSCHAPPEN. EEN MOESTUIN OP EEN WILLEKEURIG BRAAKLIGGEND STUK LAND AANLEGGEN IS ECHTER GEEN GOED IDEE. 'ZE ZIJN GEEN WONDERMIDDEL.'

‘Voor hangjongeren is het hier niet anoniem genoeg meer’

→ Kruiden, aardbeien, tomatenplanten, ze staan in keurig onderhouden giraffevlek-vormige tuintjes op een open pleintje in de Wijsgerenbuurt in Amsterdam. Aan de rand van de tuin heeft iemand een kruiwagen met daarin een gieter onbeheerd achtergelaten. Zonder ketting, zonder slot. Toch wordt er niets gestolen of gesloopt, vertelt Marjan Kootwijk, groenadviseur bij Ymere. ‘Iedereen voelt zich verantwoordelijk voor de moestuin, het is iets van de mensen samen. De sociale controle is vergroot. Voor hangjongeren is het hier niet anoniem genoeg meer.’

(H)EERLIJK HAAGS

Ook gemeenten zien steeds meer het belang in van moestuinen. In mei nam de Haagse gemeenteraad het initiatiefvoorstel (H)eerlijk Haags aan. Kern van het voorstel is dat de gemeente initiatieven in de stad gaat stimuleren gericht op duurzaam en lokaal voedsel. Het moet onder andere de gezondheid van inwoners bevorderen. Daarin ziet de gemeente een taak weggelegd voor corporaties. Die zouden in de wijken tuinen met eetbare planten moeten ontwikkelen. Ook gaat de gemeente de mogelijkheden onderzoeken om groente en fruit te verbouwen op braakliggende terreinen, binnenpleinen, tuinen, balkons en daken.

WACHTLIJST

Buurtbewoners klopten in 2009 aan bij Ymere.

Ze wilden graag meer groen in de wijk maar wisten niet precies wat. Samen met bewoners en de gemeente is Kootwijk toen de mogelijkheden gaan verkennen. Na een enquête en een aantal gesprekken ontstond het idee om moestuinen op het pleintje aan te leggen. Nu, drie jaar later, groeit en bloeit het plein volop en is er zelfs een wachtlijst. Kootwijk: ‘Het is een ontmoetingspunt geworden voor de mensen in de wijk. Buurtbewoners geven aan dat ze meer contact hebben met elkaar. Ze delen de oogst en wisselen kennis en informatie uit. Op een zomerse dag schoffelen en kletsen ze tot laat met elkaar en ze houden af en toe een oogstfeest.’

De sociale cohesie is kortom zienderogen sterker geworden dankzij de moestuin, en dat is niet alleen het geval in Amsterdam. Jan Vreke deed er onderzoek naar vanuit Alterra, onderzoeksinstituut van de Universiteit Wageningen. Daaruit blijkt dat groen – zoals moestuinen – in de buurt bijdraagt aan sociale contacten. En dat leidt weer tot meer wederzijds begrip en waardering. Bovendien ontstaan door de verbeterde commu-

nicatie gedeelde normen en waarden over hoe je in de buurt met elkaar omgaat.

Vreke: ‘Veiligheidsgevoel, verloedering, vervuiling en sociale cohesie hangen samen. Als een daarvan de goede kant op gaat, gaat de rest vanzelf mee.’ Activiteiten buiten lijken bovendien meer impact te hebben op de sociale cohesie dan activiteiten die binnen plaatsvinden, bijvoorbeeld in een buurthuis. Dat komt doordat ze zichtbaarder zijn voor de buurt en daardoor laagdrempeliger voor contacten met buurtgenoten.

GEEN WONDERMIDDEL

Hoe succesvol ze ook kunnen zijn, moestuinen moet je niet zien als wondermiddel, waar- →

schuwt Kootwijk. 'Je kunt ze niet zomaar op een willekeurig braakliggend stuk stad aanplanten. Het is een succes omdat mensen er zelf mee komen. Van bovenaf bedenken en opleggen werkt niet.'

Haag Wonen deelt die mening. De corporatie heeft een aantal wooncomplexen waar huurders zelf groenten en kruiden verbouwen, vrijwel altijd op eigen initiatief. In een binnentuin aan het Jacob van Campenplein bijvoorbeeld, groeien en bloeien al vijftien jaar aubergineplanten, munt en groene kool dankzij enthousiaste bewoners. 'Voor die tijd was er niets op dat plein, mensen gooiden hun huisvuil op straat, het was verloederd en vervuild', vertelt beheerconsulent Margriet Procee. Op het binnenplein hingen veel jongeren rond en er werd regelmatig ingebroken. Een huurder begon zelf op een klein stuk grond een tuintje en stapte naar Haag Wonen met een voorstel om op de hele binnenplaats tuintjes aan te leggen.

FRANSE BUURTUINEN

Buurtuinen zijn groene ruimten in de stad die geschikt zijn gemaakt voor ontmoetingen tussen buurtbewoners. Zij behouden zelf de tuinen, organiseren activiteiten en zijn verantwoordelijk voor het geheel. De tuin is voor iedereen toegankelijk. En hij is in principe tijdelijk, bijvoorbeeld op braakliggend terrein. Over dit concept publiceerde Alterra Wageningen onlangs een boekje: *Buurtuin...! Leren van de Jardins Partagés in Frankrijk*. Lees het boekje via www.alterra.wur.nl.

'Werken in het groen maakt mensen vrolijk en ontspannen'

Inmiddels zijn er 23 moestuinen én een wachtlijst. 'Er is een grote ruilhandel van zaadjes ontstaan en zomers zijn veel mensen in de tuin bezig en maken een praatje met elkaar', vertelt Procee. Af en toe trekken buurtkinderen planten uit de bakken maar over het algemeen is er minder vandalisme en meer toezicht. Bijkomend voordeel: mensen eten meer groente en zelf verbouwen scheelt in de portemonnee.

VROLIJK EN ONTSPANNEN

Volkshuisvesting Arnhem gaat een stapje verder in gezondheidsdoelstellingen dan Ymere en Haag Wonen. In mei opende de corporatie met lokale organisaties de Bruistuin, een plek voor de hele wijk Malburgen met gezamenlijke moestuintjes, een pluktuin, een speelhoek en een ontmoetingsplek. Verandering van leefstijl en daarmee een verbetering van de leefbaarheid is een belangrijk uitgangspunt, licht projectleider Gerda Koopmans toe. 'Je kunt als corporatie wel mooie huizen bouwen maar het is ook belangrijk dat mensen goed in hun vel zitten, dat heeft gevolgen voor de buurt. Werken in het groen maakt mensen vrolijk en ontspannen, dat blijkt uit meerdere onderzoeken. Het heeft een therapeutische werking. Bovendien kom je lichamelijk in beweging door tuinieren en dat is gezond.'

Aan de Bruistuin is een onderzoek gekoppeld van het Louis Bolk Instituut naar de invloed van de tuin op de gezondheid van bewoners in de wijk. Dit onderzoek richt zich met name op Turkse en Marokkaanse gezinnen, omdat binnen die groepen welvaartsziekten zoals overgewicht en suikerziekte vaker voorkomen. Een jaar lang worden 30 gezinnen gevolgd. In november brachten de onderzoekers hun gezondheid in kaart. Zij stelden de deelnemers vragen over eetpatroon en leefstijl en maten bloedsuikerspiegel, vetpercentage en gewicht op. De komende tijd betreft Volkshuisvesting Arnhem hen volop bij de tuin en daarnaast

krijgen zij cursussen over leefstijl en voeding. Volgend jaar zal blijken of dat invloed heeft gehad op de gezondheid van de gezinnen. Koopmans merkt nu in ieder geval al dat door de tuin de sociale cohesie toeneemt. Vriendschappen bloeien op en er ontstaan initiatieven zoals een picknick, barbecue en borrel.

TUINREGLEMENT

Bij alle drie de initiatieven hielden corporaties in het traject voor de oplevering van de tuinen de touwtjes stevig in handen. Belangrijk is om de samenwerking op te zoeken met organisaties in de buurt. Daarnaast is het zaak om het participatietraject goed te begeleiden. Omwonenden moeten geen bezwaar hebben tegen een moestuin voor de deur en de huurders moeten begeleid worden bij bijvoorbeeld het

opstellen van een duidelijk tuinreglement en het opzetten van een tuincommissie. Daarna kun je als corporatie meer verantwoordelijkheid in handen leggen van bewoners, vertelt Kootwijk: 'De tuincommissie in de Wijsgerenbuurt regelt nu alles zelf. We vervangen wel af en toe een pomp als dat nodig is.'

Niet alleen de bewoners hebben baat bij groen in de wijk, corporaties krijgen er ook iets voor terug, benadrukt Kootwijk. 'De wijk wordt mooier en wij gaan ervan uit dat vervuiling en vernielingen daardoor afnemen. Dat trekt nieuwe bewoners aan.' Bovendien is de kwaliteit van het groen toegenomen maar de onderhoudskosten niet. De investering van 1.100 euro per jaar voor het snoeien van heesters en het maaien van gras op het plein in de Wijsgerenbuurt is niet meer nodig. Bewoners zorgen zelf voor dat onderhoud. De investering in de moestuin is dus binnen een paar jaar terugverdiend. Kootwijk: 'Dat maakt het een succesvolle en goedkope manier om de leefbaarheid te vergroten. En mocht de wildgroei aan moestuinen over een aantal jaar toch een hype blijken, dan haal je ze ook zo weer weg. Het risico is laag.'